

UCHWAŁA NR

RADY MIEJSKIEJ W STRZELCACH OPOLSKICH

z dnia

w sprawie Programu Rozwiązywania Problemów Bezdomności w Gminie Strzelce Opolskie
na lata 2021 – 2025

Na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 i 2369) oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713 i 1378), uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Program Rozwiązywania Problemów Bezdomności w Gminie Strzelce Opolskie na lata 2021 – 2025 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Strzelec Opolskich.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Michał Pyka
RADCA PRAWNY
OP-1295

KIEROWNIK

środku Pomocy Społecznej

Tadeusz Urbaniak

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miejskiej w Strzelcach Opolskich
z dnia.....

PROGRAM ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW BEZDOMNOŚCI W GMINIE STRZELCE OPOLSKIE NA LATA 2021 - 2025

Strzelce Opolskie, grudzień 2020 r.

1. WPROWADZENIE

Bezdomność jest zjawiskiem występującym wszędzie, zarówno w krajach wysokorozwiniętych jak i w krajach o mniejszym rozwoju gospodarczym. W Polsce zjawisko bezdomności, w czasach PRL-u było ukrywane ale zawsze istniało. Problem ten został oficjalnie ujawniony dopiero po 1989 roku, i wówczas też nastąpiło jego znaczne nasilenie na skutek przemian ustrojowych i wprowadzenia gospodarki rynkowej.

Bezdomność można określić jako sytuację osób, które w danym czasie nie posiadają i własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie takiego schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które spełniałoby minimalne warunki, pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne. Bezdomność jest określana również jako względnie trwała sytuacja człowieka pozbawionego dachu nad głową albo nieposiadającego własnego mieszkania. W Polsce funkcjonuje definicja określona w ustawie o pomocy społecznej, według której osobę bezdomną określa się jako „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.

Przyczyną bezdomności jest nie tylko brak mieszkania. Specjaliści z obszaru polityki społecznej uważają, że bezdomność oprócz niekorzystnych uwarunkowań socjalnych, jest także skutkiem zmniejszonej zdolności do samodzielnego życia i poddania się wymogom społeczeństwa. Bezdomnych należy pojmować jako ludzi w kryzysie, którzy zostali wykluczeni społecznie i nie są przystosowani do życia w społeczeństwie zorganizowanym. Do tej grupy ludzi należą więc nie tylko osoby bez mieszkania czy bezrobotne ale także osoby pracujące, lecz mające bardzo niskie uposażenie. Niskie dochody pozwalają im jedynie na przetrwanie, nie dając możliwości utrzymania siebie ani rodziny, nie wspominając już o własnym lokum. Jest ona końcowym etapem licznych niepowodzeń, przegranych możliwości i chorób, które zbiegają się ze skrajnym ubóstwem.

Stawanie się osobą bezdomną jest zazwyczaj procesem długotrwałym i złożonym. Nie można zatem mówić wyłącznie o jednej okoliczności prowadzącej do bezdomności. Powodów, dla których ludzie mogą stać się bezdomnymi, jest wiele i mają one różny charakter. Najczęściej są to:

1. Rozwód lub trwały rozpad więzi formalnych lub nieformalnych
2. Odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych
3. Eksmisja w wyniku zadłużenia w opłatach mieszkaniowych
4. Utrata zatrudnienia
5. Brak stałych dochodów

6. Uzależnienia (np. alkoholizm, narkotyki)
7. Przemoc w rodzinie
8. Opuszczenie domu dziecka
9. Powrót ze szpitala psychiatrycznego
10. Opuszczenie zakładu karnego przy jednoczesnym braku możliwości powrotu do swojego ostatniego miejsca zamieszkania.

Do podstawowych skutków bezdomności należą:

1. Wykluczenie społeczne utrudniające lub uniemożliwiające pełnienie wielu ról społecznych
2. Uzależnienie od świadczeń i pomocy zewnętrznej rodzące w konsekwencji zaniki własnej aktywności
3. Uzależnienia od alkoholu i innych środków psychoaktywnych oraz związane z syndromem uzależnienia konsekwencje
4. Bezrobocie, a ściślej egzystencja w szarej strefie ekonomicznej, która jeśli nawet dostarcza bieżących dochodów, uniemożliwia uzyskanie uprawnień do wielu świadczeń i przyszłego zabezpieczenia społecznego
5. Przystosowanie do bezdomności, pozwalające wprowadzić na egzystencję poza systemem ale stygmatyzujące, obniżające poczucie własnej wartości i motywację do powrotu do społeczeństwa
6. Brak kontroli nad własnym życiem, ograniczenie aktywności do zaspokajania bieżących potrzeb, bez działań w dłuższej perspektywie
7. Pogarszający się stan zdrowia
8. Rozpad rodziny.

Bezdomność jest zjawiskiem, którego nie da się w pełni wyeliminować. Stanowi bez wątpienia poważny problem społeczny. Z tego względu, aby zapewnić działania profilaktyczne, interwencyjne, osłonowe, aktywizujące i wspierające osoby doświadczające bezdomności, wprowadza się Program Rozwiązywania Problemów Bezdomności w Gminie Strzelce Opolskie na lata 2021-2025, który przedstawia plan zamierzeń do realizacji na rzecz pomocy osobom bezdomnym. Program przewiduje więc podejmowanie przedsięwzięć mających na celu zapobieganie bezdomności i reintegrację osób oraz rodzin bezdomnych poprzez wyrównywanie szans życiowych, stałe monitorowanie problemu bezdomności na terenie Gminy Strzelce Opolskie, kreowanie nowych podnoszących efektywność sposobów działania w obszarze problematyki bezdomności, aktywizacji zawodowej osób bezdomnych, świadczenie niezbędnej pomocy umożliwiającej im powrót do aktywnego i samodzielnego życia.

Niniejszy Program jest nową wersją dotychczas obowiązującej Strategii Rozwiązywania Problemów Bezdomności w Gminie Strzelce Opolskie na lata 2013-2020. Program został

znacznie zmodyfikowany ze względu na nowe wyzwania pojawiające się w obszarze pomocy osobom zagrożonym bezdomnością i osobom bezdomnym. Wdrażane są nowe metody pracy socjalnej z osobami bezdomnymi oraz programy aktywizacji społecznej i zawodowej tych osób. Zmiany, które obserwujemy w Polsce, wpasowują się w europejskie rekomendacje w obszarze rozwiązywania problemu bezdomności. W ich świetle bezdomność powinna być traktowana jako szerszy problem polityki społecznej a nie tylko pomocy społecznej. Politykę tę należy budować w sposób całościowy tak, aby kompleksowo zapobiegać bezdomności, odpowiadać na potrzeby osób, które w sytuacji bezdomności już się znajdują oraz przede wszystkim doprowadzić do usamodzielnienia tych osób. Pomoc powinna być także różnie ukierunkowywana ze względu na złożone profile osób bezdomnych, np. osobom bezdomnym krótkotrwale zapewnić szybką interwencję, mediację, doradztwo finansowe, a osobom pozostającym w tym stanie przez dłuższy czas programy mieszkaniowe ze wsparciem specjalistycznym. Zjawisko bezdomności wymaga więc systemowego podejścia polityki społecznej ale przy jednoczesnej konieczności indywidualnego traktowania osób bezdomnych.

Z uwagi na złożony charakter problematyka bezdomności funkcjonuje w licznych dokumentach strategicznych i programowych od szczebla unijnego, przez krajowy, regionalny, po dokumenty lokalne. Uwzględniając ten aspekt, Strategia Rozwiązywania Problemów Bezdomności w Gminie Strzelce Opolskie na lata 2021-2025 wpasowuje się w te dokumenty w tym przede wszystkim w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Strzelce Opolskie na lata 2021-2026.

2. UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE I SPÓJNOŚĆ PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI

Program Rozwiązywania Problemów Bezdomności w Gminie Strzelce Opolskie na lata 2021 - 2025, ma charakter uzupełniający wobec ustawowych obowiązków Gminy w zakresie przeciwdziałania bezdomności, a także charakter wspierający działalność podmiotów uprawnionych, funkcjonujących w obszarze pomocy społecznej.

Podstawą prawną Programu jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876). Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy należy obowiązek udzielania schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym. Przepis ten nakłada obowiązek podejmowania działań mających na celu przeciwdziałanie zjawisku bezdomności oraz minimalizowanie jego skutków.

Program ponadto będzie realizowany w szczególności, o następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057)
2. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176)
3. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409)
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218, 956)
5. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685)
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 ze zm.)
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2019 r. poz. 852 ze zm.)
8. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611)
9. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1398 ze zm.).

Program wpisuje się w następujące dokumenty strategiczne:

1. Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności (Monitor Polski z 2013 r. poz. 121),
2. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020,

3. Uchwała Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (Monitor Polski z 2017 r. poz. 260),
4. Wojewódzka Strategia w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2016-2025,
5. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Strzeleckiego na lata 2018 -2025.

3. DIAGNOZA ZJAWISKA BEZDOMNOŚCI W GMINIE STRZELCE OPOLSKIE

3.1 Charakterystyka wyników ogólnopolskiego badania liczby bezdomnych – Edycja 2019

Ze względu na specyfikę grupy jaką stanowią osoby bezdomne trudno jest wskazać jednoznaczną liczbę osób bezdomnych. W celu określenia orientacyjnej liczby osób bezdomnych co 2 lata przeprowadzane są ogólnopolskie badania liczby osób bezdomnych. Ostatnie badanie, piąte z kolei, odbyło się wieczorem i w nocy z 13 na 14 lutego 2019 roku. W momencie realizacji badania zdiagnozowano 30.330 osoby bezdomne, z czego 83,6% stanowili mężczyźni (25.369 osób), natomiast 16,4% kobiety (4.961 osób). W porównaniu z rokiem 2017 liczba osób bezdomnych spadła o ponad 9%, gdyż w 2019 roku zdiagnozowano o 3.078 osób mniej. Spadek zaobserwowano zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn.

Rys. 1. Liczba osób bezdomnych

Źródło: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, www.gov.pl/web/rodzina

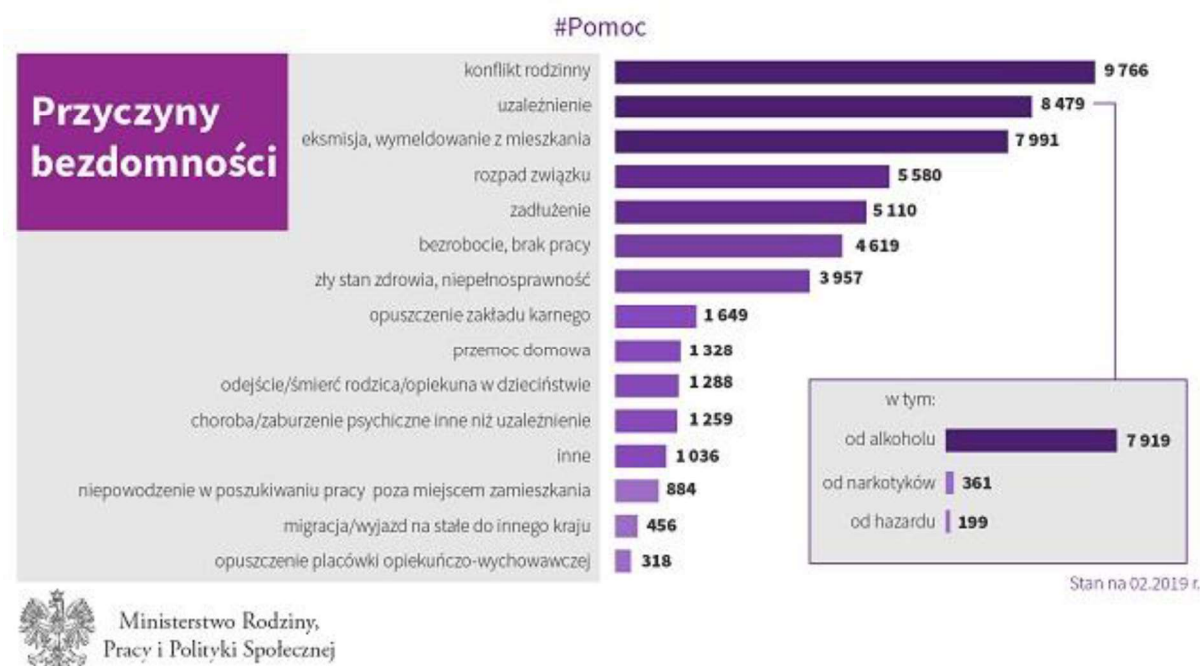
Rys. 2. Liczba osób bezdomnych wg województw

Źródło: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej; www.gov.pl/web/rodzina

W roku 2019 spośród przebadanych 24.323 osoby bezdomne (80,2%) przebywały w placówkach instytucjonalnych, a 6.007 (19,8%) poza nimi – w przestrzeni publicznej i miejscach niemieszkalnych. Podobny stosunek przedstawiał się dwa lata wcześniej czyli w 2017 roku. W 2019 roku nieco zmieniły się okoliczności, które osoby bezdomne wskazywały jako główną przyczynę swojej sytuacji życiowej. Konflikt rodzinny był najczęściej podawanym źródłem kryzysu bezdomności przez osoby badane – 32,2%, zaraz po nim wskazywano uzależnienie – niespełna 28%. W dalszej kolejności znalazły się: eksmisja, wymeldowanie – 26,3%, które podczas badania w 2017 roku uznawane były za główną przyczynę bezdomności, a następnie rozpad związku – 18,4%. Przyczyny te bardzo często jednak wzajemnie się warunkują i przeplatają.

Rys. 3. Przyczyny bezdomności

Źródło: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej; www.gov.pl/web/rodzina

W 2019 roku jak również w 2017 roku najwięcej osób bezdomnych zdiagnozowano w przedziale wiekowym 41 - 60 lat (13.801 osób, w tym 1.770 kobiet i 12.031 mężczyzn). Większość osób bezdomnych ma wykształcenie zawodowe (12.293 osób) oraz podstawowe (8.448 osób). Na podstawie informacji uzyskanych podczas ostatniego badania można zaobserwować, że wydłużają się epizody bezdomności wśród badanych osób. Najliczniejszą grupę stanowią obecnie osoby pozostające w kryzysie bezdomności powyżej 5 do 10 lat – 7.961 osób (27,84%). Kolejna grupa to osoby bezdomne najkrócej, tj. do 2 lat – 6.677 osób (23,35%). Po raz kolejny najczęściej podawanym źródłem dochodu przez osoby objęte badaniem był zasiłek z pomocy społecznej (niepełna 38%). W drugiej kolejności wskazywano emeryturę/rentę (15,8%), a nie jak poprzednio zbieractwo, które obecnie jest trzecim najczęściej deklarowanym źródłem utrzymania osób bezdomnych – 11,6%. Wciąż dość liczną grupę stanowią osoby, które utrzymują, że w ogóle nie posiadają dochodu (17,8%).

Z badania wynika, że na terenie województwa opolskiego w 2019 roku przebywało 849 osób bezdomnych. To spadek w stosunku do roku 2017 – wówczas policzono 900 bezdomnych.

W Strzelcach Opolskich w 2019 roku odnotowano 142 osoby bezdomne czyli o 11 osób więcej w porównaniu z badaniem przeprowadzonym w 2017 roku, kiedy liczba bezdomnych wynosiła 131 osób. Z badania wykonanego w 2017 roku w dniach 8 - 9 lutego wynika, że w

Gminie zostało spisanych wówczas 25 bezdomnych przebywających w Zakładach Karnych, 83 - przebywających w Domach Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Barka”, i 23 bezdomnych przebywających na ulicy, w pustostanach, i innych niemieszkalnych miejscach. W 2019 roku osób bezdomnych przebywających w przestrzeni publicznej a więc między innymi mieszkających na terenach ogrodów działkowych, opuszczonych magazynach, pustostanach policzono 16. W zakładach karnych przebywało 50 osób bezdomnych, 10 osób w schroniskach, 66 osób w innych placówkach („Barka”).

Badanie przeprowadzone zarówno w 2019 roku jak i w 2017 roku wykazało, że osoby bezdomne w Strzelcach Opolskich to w przeważającej mierze osoby przebywające w Domach Stowarzyszenia „Barka” i Zakładach Karnych. W Strzelcach Opolskich są dwa duże Zakłady Karne (Nr 1 i Nr 2). Wielu skazanych je opuszczających będąc bez stałego adresu zamieszkania, decyduje się z różnych przyczyn pozostać w Strzelcach Opolskich. Wobec tych osób istnieje konieczność podjęcia interwencji w kierunku udzielenia im schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania, jeżeli są tego pozbawieni. Udzielanie skutecznej pomocy skazanym po odbyciu kary, stanowi często poważne wyzwanie dla pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej gdyż z reguły są to osoby bardzo roszczeniowe a ich oczekiwania ze względu na brak instrumentów i środków, nie zawsze mogą być spełnione w pełnym żądanym zakresie.

3.2 Koordynacja i struktura wsparcia

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością w Gminie Strzelce Opolskie świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej. W Ośrodku został wyznaczony pracownik socjalny, którego priorytetowym zadaniem jest współpraca z bezdomnymi m.in. w zakresie pracy socjalnej. Ponadto osoby bezdomne mogą uzyskać wsparcie w formie finansowej czy w formie poradnictwa. W razie potrzeby bezdomni są kierowani do Domów Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Barka”, lub są kierowani do schronisk poza gminą, z którymi są podpisane umowy.

Osoby bezdomne stanowią trudną do współpracy grupę. Są pozbawieni praktycznie wszelkiej własności, majątku, często z wieloletnimi niezdiagnozowanymi i nie leczonymi chorobami, częstokroć pozbawionymi norm moralnych, brudnymi, używających alkoholu i innych używek. Bezdomnym oferowane są różne formy pomocy zmierzające do poprawy jakości ich życia oraz integracji społecznej i zawodowej, usamodzielnienia i wyprowadzenia z bezdomności (uzyskania pracy, nawiązania kontaktu z rodziną, wyjścia z nałogu). Pomoc udzielana na rzecz osób bezdomnych na terenie Gminy Strzelce Opolskie ma na celu przede wszystkim zapewnienie im tymczasowego schronienia, wyżywienia, niezbędnej odzieży, osobom nieubezpieczonym prawa do świadczeń zdrowotnych a także udzielanie

pomocy w odtworzeniu dokumentów tożsamości, w uzyskaniu świadczeń emerytalno-rentowych, uzyskaniu konsultacji lekarskich, i udzielaniu bezpośredniej pomocy finansowej. Najczęściej wnioskowanymi formami finansowymi są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy. Pomoc przyznawana jest na podstawie decyzji administracyjnej, po wcześniej przeprowadzonym przez pracownika socjalnego rodzinnym wywiadzie środowiskowym w miejscu pobytu osoby bezdomnej.

Tabela 1. Udzielone przez Ośrodek Pomocy Społecznej, świadczenia osobom bezdomnym w latach 2017-2019

Świadczenie	2017 rok		2018 rok		2019 rok	
	Liczba osób wg decyzji	Kwota świadczeń w zł	Liczba osób wg decyzji	Kwota świadczeń w zł	Liczba osób wg decyzji	Kwota świadczeń w zł
Zasiłek stały	19	92813,71	16	92300,33	18	87907,41
Zasiłek okresowy	16	17081,18	10	6267,50	8	4757,00
Zasiłek celowy w tym specjalny zasiłek celowy	21	3446,00	26	4701,98	16	2938,50
	1	108,00	2	450,08	3	773,50
Oплата za schronisko	8	31206,50	12	18166,10	16	64917,00
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	21	9168,63	22	10383,78	23	9130,71
Pobyt w domu pomocy społecznej	2	30080,05	4	49963,79	5	130084,65
Sprawienie pogrzebu	2	4200,00	1	2200,00	4	12727,00

Źródło: dane OPS opracowane na podstawie własnych sprawozdań sporządzanych w latach 2017-2019.

3.3 Formy wsparcia bezdomnych prowadzone we współpracy z innymi instytucjami

Ośrodek Pomocy Społecznej w Strzelcach Opolskich w zakresie profilaktyki problemu bezdomności, jak i interwencji oraz pracy z osobami bezdomnymi, mającej na celu ich wyjście z bezdomności, współpracuje z innymi jednostkami. Są to w pierwszej kolejności Komenda Powiatowa Policji oraz Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Barka”, i Ochotnicza Straż Pożarna.

Współpraca z Policją obejmuje działania interwencyjne, polegające na okresowych patrolach miejsc niemieszkalnych, w których mogą przebywać osoby bezdomne. Patrole pozwalają na dotarcie do osób bezdomnych i udzielenie im doraźnej pomocy, sprawdzenie stanu zdrowia i zaoferowanie pomocy różnych instytucji. Działania Policji konieczne są również z tego powodu, że osoby bezdomne pod wpływem alkoholu stają się często sprawcami wykroczeń i przestępstw. Funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Strzelcach Opolskich w 2019 roku podjęli wobec osób bezdomnych 23 interwencje, a w pierwszym półroczu 2020 roku – 13 interwencji.

Współpraca ze Stowarzyszeniem „Barka” polega na zapewnianiu schronienia w Domach Wspólnotowych, posiłków i wsparcia potrzebującym. Domy „Barki” nie są wprowadzone do ośrodków wsparcia w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej gdyż nie spełniają standardów określonych w Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni (Dz. U. z 2018 r. poz. 896), ale doskonale spełniają rolę instytucji wspomagającej osoby bezdomne.

Do celów statutowych Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Barka”, należy:

- reintegracja zawodowa i społeczna osób wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- edukacja środowisk i grup wykluczonych społecznie i zagrożonych wykluczeniem społecznym jak i innych osób i instytucji zainteresowanych realizacją programów reintegracji społecznej,
- tworzenie wspólnot mieszkaniowych,
- tworzenie programów pomocy wzajemnej dla tych, którzy nie znajdują miejsca w społeczeństwie,
- zapewnianie schronienia, posiłków i wsparcia potrzebującym,
- wspieranie poszczególnych wspólnot do momentu, w którym stają się one samodzielne,
- tworzenie nowych miejsc pracy,

- współdziałal w tworzeniu taniego budownictwa socjalnego,
- podejmowanie działań na rzecz rozwijania i umacniania społeczeństwa obywatelskiego w oparciu o społeczną naukę Kościoła Katolickiego,
- przeciwdziałanie alkoholizmowi.

3.3.1 Domy Wspólnotowe „Barki”

Pierwszy dom „Barki” nazwany „Doryszów” powstał na terenie byłego gospodarstwa Stadniny Koni w Strzelcach Opolskich, należącego do ówczesnej Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa w Opolu. W czerwcu 1998 roku wraz z pierwszymi mieszkańcami zamieszkał tam ks. Józef Krawiec – jeden z założycieli Stowarzyszenia „Barka”. Stopniowo remontowany i adaptowany dla potrzeb mieszkalnych, w pierwszym okresie swojej działalności Dom dawał schronienie 10 osobom.

Kolejnym etapem było powstanie w 2000 roku drugiego Domu „Barki” w Warmątowicach – „Kaczorowni”, znajdującego się również na terenie gospodarstwa po byłej Stadninie Koni. W 2002 roku zostało uruchomione w zaadaptowanej części budynku gospodarczego w Warmątowicach pierwsze zimowe schronisko dla mężczyzn „Stajenka”, które od pierwszych mrozów do Świąt Wielkanocnych udziela jednorazowo schronienia 18 osobom. W okresie zimowym 2019/2020 ze schroniska skorzystało 25 osób, a w okresie 2018/2019 – 40 osób.

Doświadczenie prowadzenia Domów przez „Barkę”, jak również pogłębiające się zjawisko bezdomności i wykluczenia społecznego oraz niewystarczająca ilość miejsc w istniejących już Domach, skłoniło Stowarzyszenie do utworzenia w 2006 roku kolejnego Domu – „Leopold”. W 2012 roku nad pomieszczeniami schroniska „Stajenka”, „Barka” uruchomiono piąty Dom - „Wieczernik”.

W kwietniu 2018 roku oddano do użytku mieszkania w Domu Wspólnotowym Św. Antoniego. Są to mieszkania przeznaczone dla młodych osób, wychowanków domów dziecka, ośrodków szkolno-wychowawczych, itp. Dzięki wybudowaniu tego Domu, młodzi ludzie opuszczający wymienione instytucje zyskali szansę na swoje pierwsze mieszkanie, co wpływa na uniknięcie przez nich potencjalnej bezdomności.

Ogółem w Domach Stowarzyszenia „Barka” na dzień 01-01-2020, było 75 miejsc. W 2019 roku z pobytu w nich, skorzystało 187 osób z tego 183 mężczyzn i 4 kobiety.

W 2019 roku osoby bezdomne z Gminy Strzelce Opolskie oprócz pobytu w domach „Barki”, skorzystały ze schronienia, w:

- Schronisko dla Osób Bezdomnych Markot, prowadzone przez Stowarzyszenie Monar, Lubliniec ul. Kokotek 42 - 6 osób;

- Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn prowadzone przez Koło Bielickie Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta, Łambinowice, Bielice 127 – 3 osoby;
- Miejski Ośrodek Pomocy Osobom Bezdomnym i Uzależnionym w Opolu, Opole ul. Popiełuszki 18 – 1 osoba.

3.3.2 Punkt „Przytulisko”

W lipcu 2010 roku „Barka” otworzyła Punkt „Przytulisko” dla bezdomnych, którzy przebywają w miejscach niemieszkalnych i nie zdecydowali się na skorzystanie z instytucjonalnych form pomocy. „Przytulisko” mieści się w Strzelcach Opolskich przy ul. Marka Prawego. W Punkcie oferowana jest pomoc o charakterze doraźnym (m.in. w postaci posiłku, zaspokojenia potrzeb higienicznych) oraz informacyjno-doradczym. W ramach posiłku Strzelecka Spółdzielnia Socjalna w Strzelcach Opolskich dostarcza ciepłą zupę, a Ośrodek Pomocy Społecznej w różnych okresach (np. w okresie zimy) zakupuje artykuły spożywcze do przygotowywania kanapek.

W zakresie poprawy stanu sanitarno-higienicznego Punkt umożliwia skorzystanie z kąpeli, środków higieny osobistej, świeżej odzieży. W ten sposób promuje dbałość o własną higienę, co wpływa na zmniejszenie ryzyka rozpowszechniania się różnego rodzaju chorób zakaźnych. Pracownicy pomagają w załatwieniu spraw urzędowo-administracyjnych. Punkt działa nieodpłatnie przez sześć dni w tygodniu.

3.3.3 Streetworking

Na podstawie Zarządzenia Burmistrza Strzelce Opolskie Nr 177/2013 z dnia 14 sierpnia 2013 roku jest realizowany Projekt „Streetworking w Gminie Strzelce Opolskie”. W ramach projektu oraz porozumienia pomiędzy Ośrodkiem Pomocy Społecznej a Stowarzyszeniem Pomocy Wzajemnej „Barka”, pracę streetworkera świadczy 1 osoba zatrudniana co roku na umowę zlecenia, przez OPS. Biuro streetworkingu funkcjonuje w „Przytulisku”. Streetworking w środowisku osób bezdomnych - to metoda pracy prowadzona przez odpowiednio przygotowanych i przeszkolonych pracowników z osobą bezdomną pozostającą poza systemem pomocy instytucjonalnej i/lub przebywającą w miejscach niemieszkalnych. Streetworker prowadzi pracę w środowisku osoby bezdomnej, na obustronnie przyjętych zasadach i w oparciu o wspólnie wypracowany plan. Praca w środowisku osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością polega przede wszystkim na nawiązywaniu kontaktu z tymi, którzy z różnych powodów nie zdecydowali się na skorzystanie z jakiegokolwiek dostępnej formy pomocy. Są to najczęściej osoby żyjące w miejscach niemieszkalnych czyli klatki schodowe, dworce, ogródki działkowe, park, opuszczone budynki, itp. Jeśli osoba zdecyduje się na skorzystanie z innych form pomocy, jest kierowana do Punktu „Przytulisko”, w którym jest oferowana pierwsza realna pomoc w

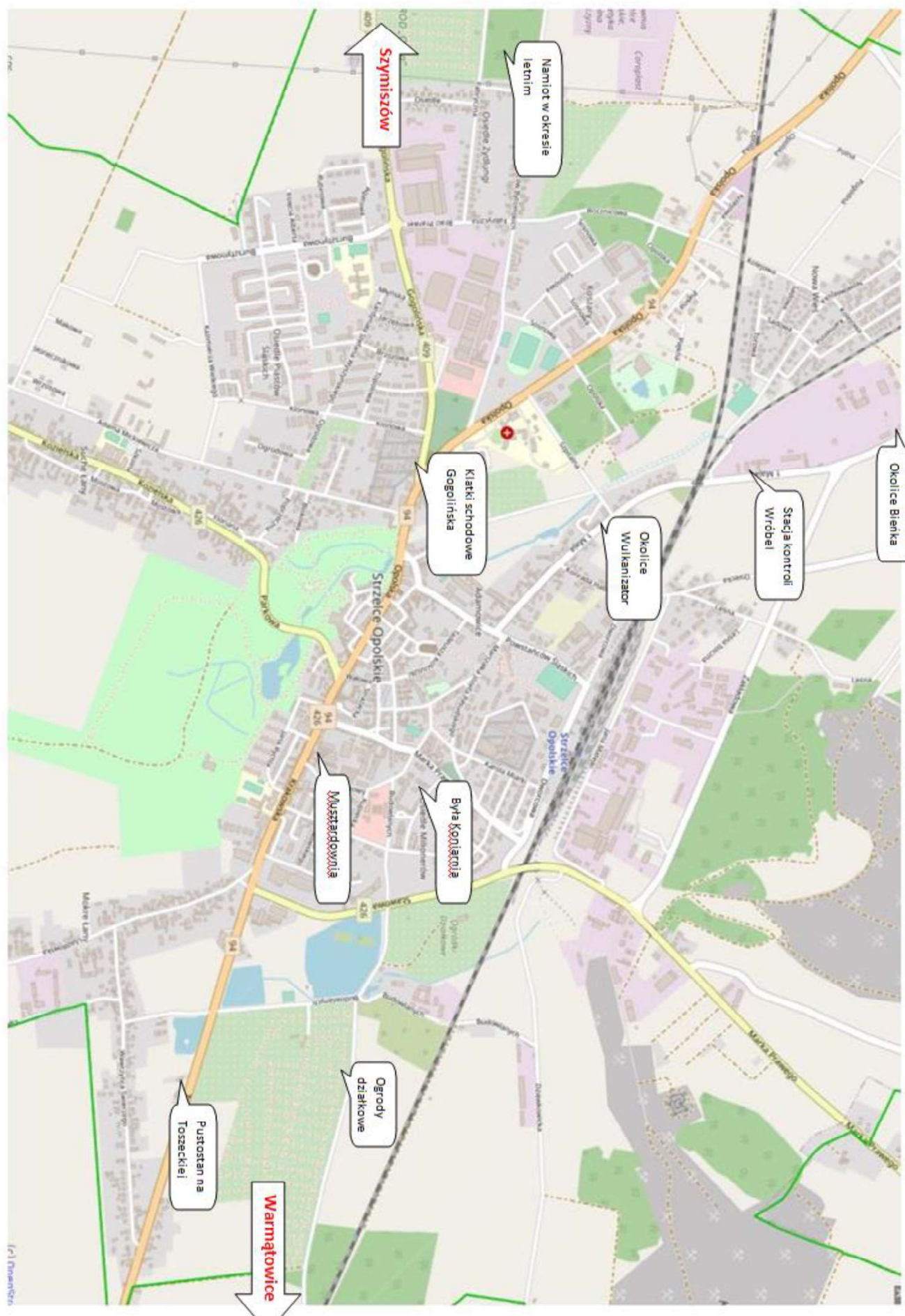
postaci posiłku, odzieży, bielizny osobistej, obuwia, możliwości kąpieli. Innym podejmowanym działaniem bywa pomoc informacyjno-doradcza, polegająca na przekazywaniu bezdomnym wiedzy na temat przysługujących im praw i sposobów korzystania z nich, pomocy w wyrobieniu dokumentów, pomocy w uzyskaniu różnego rodzaju świadczeń, motywowaniu do podjęcia leczenia odwykowego, pomocy w nawiązaniu kontaktu z ośrodkami leczenia uzależnień, wspieraniu osób poddających się terapii. Dzięki swojej bliskości i integracji z najbardziej wykluczonymi środowiskami, streetworkerzy stanowią niejednokrotnie pierwsze i ostatnie ogniwo edukacji i wsparcia dla osób bezdomnych.

Głównymi zadaniami Projektu „Streetworking w Gminie Strzelce Opolskie”, są :

1. Szeroki dostęp do informacji o możliwościach skorzystania z systemu pomocy społecznej
2. Rozbudzanie zaufania i motywacji do korzystania z pomocy
3. Uświadomienie potrzeb jednostki
4. Stymulowanie społecznie pożądanых zachowań
5. Szeroki dostęp do narzędzi i instrumentów reintegracji społecznej i zawodowej
6. Systematyczne interdyscyplinarne wsparcie osób nieobjętych działaniami systemu pomocy społecznej
7. Zwiększenie częstotliwości kontaktu z osobami z obszaru wykluczenia społecznego
8. Włączanie osób bezdomnych do systemu pomocy społecznej i innych instytucji polityki społecznej
9. Zwiększenie dostępności informacji, a przez to zwiększenie skuteczności wsparcia
10. Cykliczność kontaktów oraz monitorowanie i wzmacnianie postępów klienta.

Ważnym elementem pracy streetworkera jest stała współpraca z innymi służbami, głównie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, Pogotowiem Ratunkowym, Ośrodkami Leczenia Odwykowego itp. Jednym z podstawowych narzędzi streetworkera jest mapa miejsc niemieszkalnych, którą na bieżąco się aktualizuje. Streetworkerzy odwiedzają miejsca, w których mogą przebywać osoby bezdomne, następnie miejsca takie są opisywane jako niemieszkalne. Posiadana mapa daje m.in. szansę na stałe monitorowanie sytuacji osób bezdomnych oraz udzielenie im niezbędnej pomocy. W przypadku złych warunków atmosferycznych np. zimą, mapa ułatwia szybkie dotarcie do tych osób celem zabezpieczenia ich przed skutkami mrozów (zamarznięciem lub utratą życia z tego powodu). Na dzień opracowywania Programu, mapa miejsc niemieszkalnych przedstawiała się następująco:

Rys. 4 Mapa miejsc niemieszkalnych w Gminie Strzelce Opolskie

3.4 Mieszkalnictwo dla osób bezdomnych

Problem bezdomności jest ściśle powiązany z brakiem mieszkań socjalnych wyodrębnionych z zasobów gminy, a także z brakiem mieszkań chronionych. Przekłada się to na brak kluczowego instrumentu niezbędnego do utrzymania bądź przywrócenia samodzielności życiowej. Jednym z rodzajów mieszkań przeznaczonych dla osób bezdomnych może być mieszkanie wspierane.

Mieszkanie wspierane - to samodzielny lokal, mieszkanie lub pokój, zabezpieczający przed bezdomnością, ułatwiający nabywanie umiejętności życia społecznego i zawodowego oraz ustabilizowanie sytuacji w celu odzyskania samodzielności życiowej. Mieszkanie wspierane ma charakter zarówno długo- jak i krótkoterminowej usługi zakwaterowania skierowanej do ludzi bezdomnych oraz osób zagrożonych bezdomnością. Mieszkanie wspierane dla osób bezdomnych może mieć zróżnicowany charakter i różne usytuowanie prawne, np. może mieć postać mieszkania chronionego, lokalu socjalnego, komunalnego czy wynajmowanego prywatnie. Mieszkanie wspierane jest więc formą pomocy środowiskowej, gdzie osoby bezdomne, które z różnych przyczyn utraciły zdolność radzenia sobie w życiu, ponownie mają szansę wrócić do społeczeństwa.

W Gminie aktualnie jest jedno mieszkanie wspierane. Opłata za pobyt w takim mieszkaniu jest uzależniona od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub w przypadku rodziny - dochodu na osobę w rodzinie.

W sytuacji ubiegania się o lokal osób i rodzin bezdomnych, które współpracują z pracownikami OPS (pracownik socjalny, asystent rodziny), aktywnie uczestniczą w działaniach mających na celu rozwiązanie ich problemów życiowych, istnieją realne szanse na uzyskanie lokalu z zasobów gminy.

3.5 Aktywizacja zawodowa

Bezdomność jest najczęściej skutkiem choroby lub uzależnienia, utraty pracy, a w rezultacie utraty dochodów. Dlatego też, ważnym elementem pomocy osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym jest powrót na otwarty rynek pracy. OPS współpracuje z różnymi instytucjami w tym przede wszystkim z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracodawców oraz informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach oraz realizowanych programach.

3.5.1 Centrum Integracji Społecznej

Uchwalenie 13 czerwca 2003 roku ustawy o zatrudnieniu socjalnym umożliwiło Stowarzyszeniu „Barka” we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Powiatowym Urzędem Pracy, powołanie w lutym 2004 roku Klubu Integracji Społecznej. Podstawowym celem jego utworzenia była reintegracja społeczna i zawodowa osób bezdomnych, osób długotrwale bezrobotnych i klientów pomocy społecznej, osób dotkniętych dysfunkcjami oraz zagrożonych lub podlegających wykluczeniu społecznemu, poprzez edukację personalną, zawodową i społeczną w celu późniejszego osiągnięcia własnym staraniem, samodzielności ekonomicznej. We wrześniu 2005 roku uruchomione zostało Centrum Integracji Społecznej (CIS), w ramach którego do 30 czerwca 2008 roku realizowany był program zatrudnienia socjalnego poprzez reintegrację społeczną (warsztaty motywacyjne i nauki planowania życia, grupy edukacyjne, grupy samopomocowe i wsparcia) oraz reintegrację zawodową (warsztaty doskonalenia zawodowego, kursy i szkolenia, zajęcia z zakresu rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej, itp.). W dniu 1 lipca 2008 roku CIS wydzieliło się ze struktur Stowarzyszenia „Barka” i stanowi obecnie odrębną jednostkę - Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej w Strzelcach Opolskich. Celem Stowarzyszenia jest:

1. reintegracja zawodowa i społeczna osób bezdomnych, długotrwale bezrobotnych, uzależnionych, niepełnosprawnych, opuszczających zakłady karne i innych podlegających wykluczeniu społecznemu,
2. podniesienie kwalifikacji zawodowych i kompetencji społecznych środowisk i grup podlegających wykluczeniu społecznemu,
3. edukacja osób i instytucji zainteresowanych realizacją programów reintegracji społecznej i zawodowej,
4. tworzenie programów reintegracji społecznej i zawodowej grup podlegających wykluczeniu społecznemu we współpracy z różnymi podmiotami pomocy społecznej w kraju i zagranicą, instytucjami administracji publicznej, przedstawicielami biznesu, organizacjami pozarządowymi itp.,
5. tworzenie nowych miejsc pracy przy wykorzystaniu elementów zatrudnienia socjalnego, spółdzielczości socjalnej oraz ekonomii społecznej i innych,
6. rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
7. przeciwdziałanie uzależnieniom,
8. ochrona środowiska naturalnego.

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej, prowadzi Centrum Integracji Społecznej. Zajęcia Centrum Integracji Społecznej adresowane są w szczególności do:

1. długotrwale bezrobotnych w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
2. bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
3. uzależnionych od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,
4. uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,
5. chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
6. zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
7. uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
8. osób niepełnosprawnych, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Zajęcia w Centrum Integracji Społecznej odbywają się w warsztatach. Są to:

- Warsztat krawiecki,
- Warsztat stolarski; od 01.10.2020 w miejsce tego warsztatu powołano Warsztat rękodzielniczo-porządkowy,
- Warsztat ogrodniczy,
- Warsztat gospodarczy,
- Pielęgnacja terenów zielonych.

W 2018 roku w warsztatach brało udział 42 uczestników. Spośród nich 8 realizowało Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności. W 2019 roku było 34 uczestników, w tym 10 realizowało Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności.

3.5.2 Prace społecznie użyteczne i roboty publiczne.

Prace społecznie użyteczne to forma wsparcia skierowana do osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku jednocześnie korzystających ze świadczeń pomocy społecznej albo osób uczestniczących w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia, lokalnym programie pomocy społecznej lub w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego. Instytucja rynku pracy w postaci prac społecznie użytecznych jest uregulowana w art. 73a ustawy z o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Prace społecznie użyteczne odbywają się bez nawiązania stosunku pracy (umowy o pracę). Osoba je wykonująca zachowuje status osoby bezrobotnej w trakcie ich realizacji. Przepisy ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wprowadzają ograniczenie co do maksymalnego czasu pracy w ciągu tygodnia i minimalną godzinową stawkę. Zgodnie z ustawą, maksymalny tygodniowy wymiar pracy wynosi 10 godzin. Bezrobotny za prace społecznie użyteczne nie otrzymuje wynagrodzenia (a zatem nie obowiązują go stawki płacy minimalnej dla danego roku), ale świadczenie podlegające z dniem 1 czerwca każdego roku waloryzacji o średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w poprzednim roku. Minimalna stawka obowiązująca od 1 czerwca 2019 roku wynosi 8,50 zł za godzinę.

Prace społecznie użyteczne są organizowane przez Gminę w Ośrodku Pomocy Społecznej. Gmina organizując prace społecznie użyteczne zawiera odpowiednie porozumienie ze starostą, które jest podstawą do wykonywania tych prac. W 2019 roku takie porozumienie zostało zawarte pomiędzy Powiatem Strzeleckim a Gminą Strzelce Opolskie. W ramach porozumienia Ośrodek Pomocy Społecznej w okresie od 1 lutego 2019 roku do 31 grudnia 2019 roku skierował do prac społecznie użytecznych 37 osób bezrobotnych, które wypracowały 6.900 godzin. W roku 2018, na mocy porozumienia do prac społecznie użytecznych skierowano 39 bezrobotnych, które wypracowały 6.953 godziny.

Prace społecznie użyteczne mają na celu zapewnienie osobom bezrobotnym a więc i zarejestrowanym w PUP bezdomnym, możliwość uzyskania przynajmniej minimalnych środków do życia. Zapewnienie im powrotu do pełnionych ról społecznych i zawodowych. Są okazją na zdobycie cennego doświadczenia, i na poprawę swojej sytuacji na rynku pracy.

Przez roboty publiczne rozumie się pomoc dla bezrobotnych w postaci zatrudnienia na okres maksymalnie 12 miesięcy, przy wykonywaniu prac finansowanych lub dofinansowywanych ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków. Celem robót publicznych jest zachęcenie bezrobotnego do dalszego poszukiwania pracy, a także uniknięcie zjawiska bezrobocia długookresowego.

Osoby podejmujące się robót publicznych, są zatrudniane na podstawie umowy o pracę. Wysokość wypłaty nie powinna być zatem niższa od minimalnego wynagrodzenia ustalanego na dany rok (zarówno w przypadku całego, jak i np. połowy etatu). Osobie zatrudnionej do robót publicznych przysługują właściwe świadczenia, w tym prawo do urlopu.

Zatrudnienie bezrobotnego w ramach robót publicznych może nastąpić w przypadku pozytywnie rozpatrzonego wniosku o organizację robót publicznych złożonego w powiatowym urzędzie pracy, właściwym ze względu na miejsce wykonywania tych robót. Roboty publiczne mogą być organizowane przez:

- powiaty (z wyłączeniem prac organizowanych w urzędach pracy),
- gminy,
- organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej,
- spółki wodne i ich związki.

W 2019 roku Powiatowy Urząd Pracy w Strzelcach Opolskich na wniosek Ośrodka Pomocy Społecznej, skierował do robót publicznych jedną osobę. Roboty publiczne trwały 6 miesięcy - od 01.04.2019 do 30.09.2019. W 2018 roku w okresie od lutego do listopada w robotach publicznych były zatrudnione 2 osoby bezrobotne. Zatrudnione osoby wykonywały roboty publiczne w Ośrodku Pomocy Społecznej i Stowarzyszeniu Pomocy Wzajemnej „Barka”. Jednym z zatrudnionych był bezdomny mieszkaniec Domu Wspólnotowego „Barki”.

3.6 Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością w okresie zimy

Zima jest okresem najtrudniejszej i wzmożonej pracy na rzecz osób bezdomnych. W sezonie zimowym, podejmowane są szczególnie intensywne działania mające na celu zlokalizowanie miejsc, w których przebywają osoby bezdomne, identyfikację tych osób oraz udzielenie im wsparcia i możliwie kompleksowej pomocy. Koordynatorem działań jest Ośrodek Pomocy Społecznej, który w tym obszarze współdziała ze Stowarzyszeniem „Barka”, i z Komendą Powiatową Policji. „Barka” gwarantuje gotowość do przyjęcia w okresie zimy osób zagrożonych zamarznięciem. Policja zapewnia współpracę w podejmowaniu interwencji, a w razie potrzeby przewozu osób bezdomnych.

Pracownik socjalny OPS wspólnie z przedstawicielami Policji w ramach „Akcji Zima” monitorują pustostany, ogrody działkowe, opuszczone altany itp. miejsca. Nawiązując kontakt z osobami bezdomnymi, informują m.in. o możliwości skorzystania ze schronisk wraz z podaniem ich adresów, oferują pomoc w formie gorącego posiłku w „Przytulisku”. W roku 2018 w ramach „Akcji Zima” bądź innych interwencji, wspólnie pracownik socjalny i Policja przeprowadzili 9 kontroli miejsc pobytu bezdomnych, a w 2019 roku - 11. W 2020 roku miejsca takie były monitorowane 8 razy.

3.7 Wnioski z diagnozy

1. Przeciwdziałanie bezdomności powinno obejmować zarówno działania profilaktyczne, interwencyjne jak i aktywizujące oraz wspierające osoby bezdomne do zmiany sytuacji życiowej i wyjścia z bezdomności.
2. Osoby bezdomne to także osoby starsze, w związku z czym podejmowane działania powinny koncentrować się na poprawie ich stanu zdrowia, zwiększaniu w miarę możliwości stopnia ich samodzielności.
3. Proces usamodzielnienia bezdomnych to także szeroka reintegracja społeczna i zawodowa. Bezdomni powinni korzystać w tym zakresie ze wsparcia Centrum Integracji Społecznej i Powiatowego Urzędu Pracy.
4. Praca na rzecz usamodzielnienia powinna opierać się o pracę socjalną, podczas której pracownik socjalny motywowałby i wspierał osobę bezdomną w procesie wychodzenia z bezdomności oraz wskazywał drogę do zmiany sytuacji życiowej w oparciu o różne narzędzia, np. kontrakty socjalne czy indywidualne programy wychodzenia z bezdomności.
5. Choroba alkoholowa jest jednym z najbardziej dotkliwych problemów towarzyszących bezdomności. Terapia alkoholowa w związku z charakterem i specyfiką problemu powinna być obowiązkową częścią procesu integracyjnego zarówno w sferze społecznej, jak i zawodowej.
6. Problemem pozostaje w dalszym ciągu brak schronisk, noclegowni i ogrzewalni, które spełniałyby ustawowe standardy. W przypadku braku miejsc w Domach „Barki”, powoduje to konieczność zapewniania osobom bezdomnym schronienia w ośrodkach, na terenie innych gmin.

Na podstawie dokonanej diagnozy, wykonano analizę SWOT w zakresie możliwości realizacji zadań przez Gminę Strzelce Opolskie. Diagnoza pozwoliła na wyodrębnienie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, a także przyczyniła się do wyznaczenia kierunków działań na lata 2021 - 2025 zawartych w opracowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Bezdomności.

Tabela 2. Analiza SWOT możliwości Gminy Strzelce Opolskie w zakresie przeciwdziałania bezdomności

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• działalność Stowarzyszenia Pomocy Wzajemnej „Barka” na terenie Gminy • zabezpieczenie w Domu „Barki” 9 mieszkań dla osób opuszczających domy dziecka, rodziny zastępcze, ośrodki opiekuńcze itp. • uruchomienie Punktu „Przytulisko” w Strzelcach Opolskich • działalność Centrum Integracji Społecznej • działalność Strzeleckiej Spółdzielni Socjalnej • zabezpieczenie osobom bezdomnym 1 gorącego posiłku • sprawna współpraca między jednostką samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi oraz służbami mundurowymi • procedury postępowania z osobami bezdomnymi wymagającymi pomocy w okresie jesienno-zimowym	• brak ogrzewalni • brak zabezpieczenia bytu osób bezdomnych chorych psychicznie i zaburzonych psychicznie oraz uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych • ograniczona liczba miejsc w schroniskach (zwłaszcza w okresie jesienno- zimowym) • brak środków na wdrażanie innowacyjnych metod i rozwiązań pracy z osobami bezdomnymi w tym z osobami opuszczającymi zakłady karne • niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych i wspieranych • długi okres oczekiwania na mieszkanie z zasobów Gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
• wdrożenie modelu gminnych standardów wychodzenia z bezdomności • wzmocnienie współpracy instytucjonalnej ukierunkowanej na zapobieganie bezdomności, ze	• rosnąca ilość osób bezdomnych przybyłych z innych gmin • pogarszanie się stanu zdrowia bezdomnych, również w zakresie chorób zakaźnych

szczególnym uwzględnieniem mieszkalnictwa, pomocy i integracji społecznej, rynku pracy, edukacji i zdrowia • rozwój, wzmocnienie i poprawa instrumentów pomocy społecznej ukierunkowanych na integrację społeczną osób bezdomnych i wykluczonych mieszkaniowo • możliwość pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych • podjęcie działań zindywidualizowanych w stosunku do osób bezdomnych – realizowanych w ramach indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności z uwzględnieniem m. in. pomocy w nawiązywaniu kontaktów z rodziną oraz możliwości uczestnictwa w szkoleniach i warsztatach mających na celu integrację społeczną i zawodową • utworzenie w domach „Barki” mieszkań przejściowych dla osób, które będą realizowały program wychodzenia z bezdomności.	• zwiększenie obserwowanych zachowań dysfunkcyjnych, nieakceptowanych społecznie • brak adekwatnych ofert pracy uwzględniających ograniczenia i możliwości osób bezdomnych
---	---

4. CELE, DZIAŁANIA, WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU

Program zakłada budowanie systemu pomocy dla osób dotkniętych problemem bezdomności i zagrożonych wykluczeniem społecznym w Gminie Strzelce Opolskie.

Program uwzględnia trzy kierunki działań:

1. Działania o charakterze profilaktycznym - ukierunkowane na eliminowanie przyczyn bezdomności oraz zmniejszanie zagrożenia bezdomnością
2. Działania o charakterze osłonowym - polegające na pomocy osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością stosując standardowe rodzaje i formy świadczeń pomocy społecznej (zapewnienie schronienia, posiłku, niezbędnej odzieży i obuwia, leków oraz świadczeń opieki zdrowotnej),
3. Działania o charakterze aktywizującym - zmierzające do wyprowadzenia z bezdomności konkretnych osób, rokujących perspektywy przezwyciężenia tej sytuacji. Szeroko pojęta integracja oraz reintegracja społeczna i zawodowa dostosowana do potrzeb i możliwości osób bezdomnych.

Wymienione obszary działań określają cele Programu, których realizacja ma doprowadzić do rozwiązywania problemów bezdomności w Gminie Strzelce Opolskie. Pomiar realizacji celu będzie następował poprzez osiągnięcie określonych w Programie wskaźników.

4.1 CELE PROGRAMU

4.1.1 Cel główny

Zapobieganie zjawisku bezdomności i zagrożeniu bezdomnością na terenie Gminy Strzelce Opolskie oraz łagodzenie ich skutków poprzez udzielanie pomocy i wsparcia.

4.1.2 Cele szczegółowe

1. Zapobieganie wzrostowi liczby osób bezdomnych i stworzenie skutecznego systemu działań zapobiegających bezdomności.
2. Zapewnienie osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością bezpieczeństwa socjalnego.
3. Zwiększenie motywacji do zmiany swojego statusu przez osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością. Wspieranie procesu usamodzielniania osób bezdomnych.

Tabela 3. Działania i wskaźniki realizacji Programu

Cel szczegółowy 1. Zapobieganie wzrostowi liczby osób bezdomnych i stworzenie skutecznego systemu działań zapobiegających bezdomności			
L.p.	Działania	Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Prowadzenie bieżącego monitoringu sytuacji osób zagrożonych eksmisją i bezdomnych.	1. Liczba osób/rodzin zagrożonych bezdomnością. 2. Liczba osób/rodzin bezdomnych. 3. Liczba osób/rodzin zalegających z opłatami czynszowymi.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Spółdzielnia Mieszkaniowa, Gminny Zarząd Mienia Komunalnego
2.	Praca socjalna z osobami zagrożonymi bezdomnością i bezdomnymi w kierunku zaspokojenia podstawowych potrzeb.	Liczba osób bezdomnych objętych pracą socjalną.	Ośrodek Pomocy Społecznej
3.	Udzielanie porad prawnych i doradztwa socjalnego dla osób o niskiej zaradności życiowej zagrożonych bezdomnością	Ilość udzielonych porad, ilość innych oferowanych usług	Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny
4.	Wydawanie rekomendacji dla uzyskania lokalu mieszkalnego z zasobów Gminy	1. Ilość wniosków rekomendowanych do uzyskania lokalu mieszkalnego. 2. Ilość osób, które otrzymały mieszkanie	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Zarząd Mienia Komunalnego
5.	Motywowanie do utrzymywania abstynencji i leczenia odwykowego oraz podejmowania działań wspierających utrzymywanie trzeźwości przez osoby bezdomne, jak również kierowanie ich w razie potrzeby do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	1. Liczba osób bezdomnych z problemem alkoholowym. 2. Liczba osób bezdomnych zdiagnozowanych jako uzależnione 3. Liczba osób bezdomnych skierowanych do GKRPA 4. Liczba osób bezdomnych, wobec których orzeczono	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sąd Rejonowy

		obowiązek leczenia odwykowego 5. Liczba osób bezdomnych, które podjęły leczenie odwykowe	
6.	Monitoring miejsc przebywania osób bezdomnych na terenie miasta szczególnie w okresie jesienno-zimowym.	Liczba patroli Policji i pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policja
7.	Cykliczne spotkania Partnerstwa Lokalnego	Liczba spotkań	Ośrodek Pomocy Społecznej, Partnerstwo Lokalne
Cel szczegółowy 2. Zapewnienie osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością bezpieczeństwa socjalnego			
1.	Udzielanie świadczeń wynikających z ustawy o pomocy społecznej w celu zaspokojenia wnioskowanych i wymaganych potrzeb; warunkowanie pomocy w ramach dostępnych rozwiązań prawnych	1.Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej 2. Ilość kontraktów socjalnych	Ośrodek Pomocy Społecznej
2.	Udzielanie innej pomocy, w tym rzeczowej, usługowej (np. dostarczenie odzieży)	Liczba osób objętych pomocą	Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, Stowarzyszenie „Barka” (Przytulisko)
3.	Pozyskanie środków zewnętrznych na utworzenie kolejnych mieszkań wspieranych celem ułatwienia osobom rokującym, wyjście z bezdomności	1. Ilość miejsc w mieszkaniach wspieranych 2. Liczba osób korzystających z mieszkań wspieranych	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Zarząd Mienia Komunalnego
4.	Współpraca i pomoc w działalności Punktu „Przytulisko”	Liczba osób korzystających z Punktu	Ośrodek Pomocy Społecznej, Stowarzyszenie „Barka”
5.	Współdziałanie z organizacjami pozarządowymi w zakresie wydawania odzieży i żywności osobom bezdomnym	1.Liczba osób bezdomnych korzystających z odzieży. 2. Liczba osób bezdomnych korzystających z żywności, m.in. w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020	Ośrodek Pomocy Społecznej, Bank Żywności w Opolu

6.	Kierowanie osób bezdomnych do Domów „Barki” oraz do schronisk z usługami i bez usług poza teren Gminy	1. Liczba osób bezdomnych skierowanych do „Barki” 2. Liczba osób bezdomnych skierowanych do schronisk	Ośrodek Pomocy Społecznej, Stowarzyszenie „Barka”
7.	Objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym osób bezdomnych na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych Dz. U. z 2020 r. poz. 1398 ze zm.)	Liczba osób bezdomnych objętych ubezpieczeniem zdrowotnym	Ośrodek Pomocy Społecznej
8.	Kierowanie osób bezdomnych wymagających stałej opieki i pielęgnacji do domu pomocy społecznej	Liczba osób bezdomnych skierowanych do DPS	Ośrodek Pomocy Społecznej

Cel szczegółowy 3. Zwiększenie motywacji do zmiany swojego statusu przez osoby bezdomne i zagrożone bezdomnością. Wspieranie procesu usamodzielniania osób bezdomnych

1.	Prowadzenie pracy z osobami zagrożonymi bezdomnością i bezdomnymi w oparciu o indywidualny program wychodzenia z bezdomności i kontrakt socjalny.	1. Liczba osób bezdomnych, które zostały objęte indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności 2. Liczba osób bezdomnych, które zostały objęte kontraktem socjalnym	Ośrodek Pomocy Społecznej
2.	Zapewnienie osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym dostępu do szkoleń, poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy	Liczba osób bezdomnych skierowanych do CIS, celem uzyskania zatrudnienia socjalnego	Ośrodek Pomocy Społecznej, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej - Centrum Integracji Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy
3.	Motywowanie do podjęcia leczenia uzależnień i terapii	1. Liczba osób bezdomnych, które podjęły leczenie 2. Liczba osób bezdomnych, które uczestniczyły w terapii w warunkach ambulatoryjnych oraz	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

		w warunkach stacjonarnych	
4.	Wspieranie różnych form zatrudnienia oraz innych form aktywizacji zawodowej	1.Liczba osób bezdomnych, którzy podjęli pracę 2.Rodzaj podjętego zatrudnienia	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy
5.	Motywowanie i pomoc osobom bezdomnym w składaniu wniosków o przydział mieszkania socjalnego z zasobów Gminy	Liczba osób bezdomnych, które otrzymały mieszkanie socjalne	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Zarząd Mienia Komunalnego
6.	Udzielenie pomocy w poszukiwaniu stałych miejsc zamieszkania	Liczba osób bezdomnych, którym udzielono pomocy w poszukiwaniu stałych miejsc zamieszkania	Ośrodek Pomocy Społecznej

5. REALIZATORZY PROGRAMU

Program jest realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Strzelcach Opolskich przy współpracy z Partnerstwem Lokalnym. W skład Partnerstwa Lokalnego wchodzi przedstawiciele następujących instytucji:

- Dom Pomocy Społecznej w Strzelcach Opolskich
- Gminny Zarząd Mienia Komunalnego w Strzelcach Opolskich
- Komenda Powiatowa Policji w Strzelcach Opolskich
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Strzelcach Opolskich
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Strzelcach Opolskich
- Powiatowy Urząd Pracy w Strzelcach Opolskich
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w Strzelcach Opolskich
- Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „BARKA” w Strzelcach Opolskich
- Centrum Integracji Społecznej w Strzelcach Opolskich
- Szpital Powiatowy w Strzelcach Opolskich
- Urząd Miejski w Strzelcach Opolskich
- Urząd Skarbowy w Strzelcach Opolskich
- Zakład Karny Nr 1 w Strzelcach Opolskich
- Zakład Karny Nr 2 w Strzelcach Opolskich
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Strzelcach Opolskich.

6. FINANSOWANIE PROGRAMU

Zakłada się, że działania określone w Programie finansowane będą:

- ze środków własnych Gminy,
- ze środków budżetu Państwa,
- ze środków zewnętrznych pozyskiwanych przez Gminę (między innymi z Unii Europejskiej oraz w ramach programów rządowych),
- ze środków zewnętrznych pozyskiwanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

7. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring będzie prowadzony przez Ośrodek Pomocy Społecznej. Monitoring Programu polegać będzie na pozyskiwaniu informacji i danych od podmiotów realizujących poszczególne zadania, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań, ich analizę oraz ocenę skuteczności. Analiza zebranych informacji pozwoli na planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas realizowanych. Na podstawie otrzymywanych danych Ośrodek Pomocy Społecznej będzie sporządzał sprawozdania z realizacji Programu. Sprawozdania zawierające wyniki oceny skuteczności i użyteczności podejmowanych zadań będą omawiane na spotkaniach Partnerów Lokalnych. Po akceptacji, sprawozdanie z monitoringu będzie przekazywane Radzie Miejskiej w Strzelcach Opolskich do dnia 31 marca każdego roku kalendarzowego.

Program Rozwiązywania Problemów Bezdomności jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji w zależności od występujących potrzeb w oparciu o dane i dokumenty uzyskane w procesie monitorowania Programu. Proces ewaluacji Programu ma na celu ocenę jego wdrażania pod kątem adekwatności podejmowanych działań, ich efektywności, tempa realizacji, skuteczności metod zastosowanych w realizacji Programu oraz jego trwałości i użyteczności. Ewaluacja powinna dostarczyć wnioski co do kształtu dalszej pracy w ramach Programu.

8. PRZEWIDYWANE REZULTATY

Program Rozwiązywania Problemów Bezdomności w Gminie Strzelce Opolskie na lata 2021 - 2025 pozwoli w sposób bardziej efektywny pomagać osobom bezdomnym, wyjść im z trudnej sytuacji życiowej i ponownie zintegrować się ze środowiskiem lokalnym. Udzielanie bezdomnym wsparcia w zakresie poprawy ich sytuacji socjalno-bytowej poprzez między innymi nawiązanie relacji rodzinnych, aktywizację społeczną, podjęcie terapii itd., zezwoli na usprawnienie funkcjonowania danej osoby oraz podjęcie próby całkowitego wyjścia z bezdomności. Bezdomny dostanie szansę na zmianę, ale będzie ona uzależniona od jego indywidualnej postawy oraz zaangażowania.

Oczekiwane efekty, to w szczególności:

1. Wzrost liczby kontraktów socjalnych zawieranych z osobami bezdomnymi, indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności i indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego
2. Zwiększenie liczby mieszkań wspieranych
3. Usprawnienie systemu interwencji i działań osłonowych skierowanych do osób bezdomnych
4. Rozwój streetworkingu jako formy pracy socjalnej z osobami bezdomnymi przebywającymi na ulicy i w tzw. miejscach niemieszkalnych
5. Wzrost liczby miejsc w Domach „Barki” poprzez przeprowadzenie remontów i prac adaptacyjnych.

9. ŹRÓDŁA INFORMACJI

1. Obowiązujące akty prawne (ustawy i rozporządzenia),
2. Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych – Edycja 2017 i Edycja 2019, w <https://www.gov.pl>,
3. <https://www.barka.strzelceop.pl/index.php/historia>,
4. <http://www.cisstrzelceop.pl/>,
5. Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Informacja dotycząca problematyki bezdomności na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, Olsztyn 2017,
6. Podręcznik. Gminny Standard Wychodzenia z Bezdomności, Pomorskie Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności, Gdańsk 2014,
7. Inne strony WWW,
8. Dane ze sprawozdań Ośrodka Pomocy Społecznej w Strzelcach Opolskich

10. SPIS RYSUNKÓW I TABEL

1. Rys. 1. Liczba osób bezdomnych.....	6
2. Rys. 2. Liczba osób bezdomnych wg województw.....	7
3. Rys. 3. Przyczyny bezdomności.....	8
4. Tabela 1. Udzielone przez Ośrodek Pomocy Społecznej, świadczenia osobom bezdomnym w latach 2017-2019.....	10
5. Rys. 4 Mapa miejsc niemieszkalnych w Gminie Strzelce Opolskie.....	15
6. Tabela 2. Analiza SWOT możliwości Gminy Strzelce Opolskie w zakresie przeciwdziałania bezdomności.....	22
7. Tabela 3. Działania i wskaźniki realizacji Programu.....	25

11. TELEFONY INTERWENCYJNE

- Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) w Strzelcach Opolskich - (77) 463 08 70
- Pracownik socjalny OPS - (77) 463 08 92
- Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Barka” w Strzelcach Opolskich – (77) 463 83 77
- Streetworker - 533 293 333
- Komenda Powiatowa Policji w Strzelcach Opolskich - (77) 462 19 00, (47) 863 22 03, 997